

Madárfajok védettségi kategóriái

Útmutató az MME honlap „Magyarország madarai” oldalain lévő „Védelmi státusz” részek értelmezéséhez

Hazai jogi védelem

Védett és fokozottan védett növény- és állatfajok védelme

A természet védelméről szóló törvény alapján kiemelt oltalmuk biztosítása érdekében védetté kell nyilvánítani a tudományos, kulturális, esztétikai, oktatási, gazdasági és más közérdekből, valamint a biológiai sokféleség megőrzése céljából arra érdemes vadon élő szervezeteket, azaz az állat-, növény, gomba- és zuzmófajokat, életközösségeiket, továbbá termő-, tartózkodó-, élőhelyeiket. E kiemelt oltalom a védetté nyilvánítással jön létre. Amennyiben egy védett természeti érték védelme csak különleges intézkedésekkel biztosítható, a természeti értéket fokozottan védetté kell nyilvánítani.

A fajokat a természetvédelemért felelős miniszter nyilvánítja védetté, illetve fokozottan védetté. Emellett a miniszter határozza meg az európai közösségi jogi aktusokban meghatározott védettségi kategóriába, illetve nemzetközi egyezmény hatálya alá tartozó növény- és állatfajok közül azokat, amelyek kiemelt oltalma szükséges, beleértve az e fajokra vonatkozó részletes szabályokat. A miniszter egy adott védett faj meghatározott fejlődési szakaszának, alakjának, állapotának vagy származékának kiemelt természeti oltalmát feloldhatja, ha annak fenntartását természetvédelmi szempontok nem indokolják. Ilyen például a homoktövis gyümölcse, illetve az abból készített lekvár, vagy az éti csiga már üres háza, a csigahéj.

Bár hazánkban már az 1883-as vadászati törvény tiltotta az éneklőmadarak elejtését „minden időben”, az első fajokat védetté nyilvánító jogszabálynak az 1901-ben született, 24655/VII. 1. számú FM körrendeletet tekintjük, mely 132 madárfaj, illetve 30 emlősfaj számára biztosított védelmet, elismerve azt, hogy e fajok a mezőgazdaság számára hasznos szervezetek. A világon az elsők között, hazánkban 1912-ben kerültek védelem alá madárfajok (a nagy és kis kócsag, az üstökögém, a batla és a kanalasgém) valóban a mai értelemben vett természetvédelmi okokból. Ebből az okból egyéb gerinces 1974-ben, gerinctelen 1982-ben, az első növényfaj 1971-ben, míg gombafaj 2005-ben került oltalom alá.

Mára a védett fajok száma megközelíti a kétezret.

Forrás: <http://www.termeszetvedelem.hu/vedett-es-fokozottan-vedett-noveny-es-allatfajok-vedelme>

Megnevezés	2014	
	a védett természeti értékek száma	ebből fokozottan védett
Gombák	58	-
Zuzmók	17	-

Növények		
mohák	77	-
harasztok	44	7
nyitvatermők	1	1
zárvatermők	611	79
Összesen	733	87
Állatok		
gerinctelenek	692	57
gerincesek	476	129
körszájúak	3	3
halak	31	7
kétlábúak	18	1
hüllők	15	5
madarak	352	95
emlősök	57	18
Összesen	1168	186
Hangyabolyok	6	-

Jogsabályok:

13/2001. (V. 9.) KöM rendelet a védett és a fokozottan védett növény- és állatfajokról, a fokozottan védett barlangok köréről, valamint az Európai Közösségben természetvédelmi szempontból jelentős növény- és állatfajok közzétételéről

348/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet a védett állatfajok védelmére, tartására, hasznosítására és bemutatására vonatkozó részletes szabályokról

1996. évi LV. törvény a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadásatról

79/2004. (V. 4.) FVM rendelet a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadásatról szóló 1996. évi LV. törvény végrehajtásának szabályairól

Ezek alapján honlapunkon a következő kategóriákat különböztetjük meg:

Hazai Jogi védettség

kategória	jogi hivatkozás
védett	2. számú melléklet a 13/2001. (V. 9.) KöM rendelethez - <i>Védett és fokozottan védett állatok</i>
fokozottan védett	2. számú melléklet a 13/2001. (V. 9.) KöM rendelethez - <i>Védett és fokozottan védett állatok</i>
európai jelentőségű	8. számú melléklet a 13/2001. (V. 9.) KöM rendelethez - <i>Az Európai Közösségben természetvédelmi szempontból jelentős állatfajok</i>

vadászható	79/2004. (V. 4.) FVM rendelet 1.§
-	még nem került fel egyik listára sem

Természetvédelmi érték

A jogszabályok természetvédelmi értéket állapítanak meg forintban minden védett, fokozottan védett és európai jelentőségű fajra, amelyek jelenleg 25ezer – 1 millió forint között kerülnek megállapításra

EU-s védelem

Madárvédelmi Irányelv

Az 1979. április 2-án elfogadott, a vadon élő madarak védelméről szóló 79/409/EGK irányelv a természetvédelmi tárgyú közösségi szabályozás legrégebbi hatályos eleme, amely több alkalommal módosult, kiegészült. Az irányelvben egyaránt megtaláljuk a fajok védelmére, illetve az élőhelyek védelmére vonatkozó előírásokat, ezért átfogó szabályozásról beszélhetünk.

Az irányelv hatálya a tagállamok európai területén előforduló összes vadon élő madárfaj egyedeinek, tojásainak, illetve fészkeinek és élőhelyeinek a védelmére vonatkozik. A szabályozás védelmi, kezelési, ellenőrzési, illetve hasznosítási rendelkezéseket tartalmaz.

A tagállamok alapvető kötelezettsége kettős:

- a) intézkedések megtétele - különösen az ökológiai, tudományos és kulturális igényekre tekintettel – a vadon élő madárfajok állományainak megfelelő szinten tartására, vagy szintre hozására,
- b) intézkedések megtétele az élőhelyek sokféleségének, nagyságának megőrzése, fenntartása, helyreállítása érdekében.

A b) pont szerint kötelezettség teljesítéséhez szükséges intézkedéseket is nevesíti az irányelv (védett területek kialakítása, az élőhelyek ökológiai szempontú fenntartása, kezelése, élőhely-rekonstrukció, illetve új élőhelyek kialakítása).

Az irányelv I. mellékletében meghatározza azokat a madárfajokat amelyek fennmaradása, szaporodása csak az élőhelyüket érintő speciális intézkedésekkel biztosítható. Ezzel összefüggésben kiemelten figyelembe kell venni a kihalással veszélyeztetett, az élőhelyükben bekövetkező változásra érzékeny, a kis állományú vagy korlátozott helyi elterjedésük miatt ritka fajokat, továbbá élőhelyi sajátosságai miatt különleges fajokat. A mennyiségük és nagyságuk alapján legalkalmasabb területeket, élőhelyeket különleges védelmi (madárvédelmi) területté kell nyilvánítani.

Ehhez hasonló intézkedéseket kell hozni az I. mellékletben fel nem sorolt további, rendszeresen előforduló vonuló fajok költő-, vedlő-, valamint telelőhelyére és vonulási útvonaluk pihenőhelyeire is.

Az élőhelyek, kijelölt területek károsítását megelőző intézkedések meghozatala a tagállamok feladata, ennek körében a területekre jelentős hatással léve terv, program várható hatásait vizsgálni szükséges. Azon tervek, programok engedélyezésére van lehetőség, amelyek – a közérdekű tevékenységek kivételével - nem befolyásolják hátrányosan a terület természeti állapotát. Ha közérdekből olyan terv, program megvalósítása szükséges, amelynek negatív hatása lesz, kompenzációs intézkedéseket kell tenni.

Valamennyi európai madárfaj tekintetében általános védelmi szabályokat deklarálnak az irányelv, ennek keretében tagállami szinten tiltani kell azok bármilyen módszerrel történő szándékos elpusztítását, befogását, fészkeik, tojásaik szándékos elpusztítását, károsítását, fészkeik eltávolítását vagy eltávolítását, tojásuk természetből való begyűjtését, szándékos zavarásukat, illetve a vadászati, befogási tilalom alá tartozó fajok példányainak a tartását.

Ugyancsak tilos az irányelv hatálya alá tartozó madárfajok, azok származékának eladása, eladási célú szállítása, eladásra történő tartása, illetve eladásra felkínálása. E tilalom alól kivételt képeznek az irányelv III/1. mellékletében szereplő fajok jogszerűen szerzett példányai, illetve az irányelv III/2. mellékletében szereplő fajok, ha a tagállam – megfelelő konzultáció után – azok megszerzését nemzeti jogszabályban lehetővé teszi. Ez utóbbi szabályozás feltétele, hogy a kereskedelem nem veszélyeztetheti az adott faj állományát, földrajzi elterjedését vagy szaporodási rátáját a közösség egészében.

Az irányelv külön foglalkozik a vadászati hasznosítással. A tagállamok általános kötelezettsége, hogy az irányelv hatálya alá tartozó fajok vadászata esetén – beleértve a solymászatot is - biztosítsa az ésszerű hasznosítás és az ökológiailag kiegyensúlyozott állományszabályozás elveinek érvényesülését. A vadászható fajok esetében is a fészekrakás, szaporodási időszak, költés, vonuló fajok esetében a fiókanevelési területükre történő visszatérés során vadászati tilalmi rendelkezéseket kell hozni.

A II. mellékletben szereplő fajok vadászhatóvá nyilváníthatók a tagállamok által, de a vadászat nem veszélyeztetheti az elterjedési területen foganatosított védelmi intézkedéseket (a II/1. melléklet szerinti fajok az Unió teljes területén, míg a II/2. melléklet szerinti fajok csak a megjelölt országokban nyilváníthatók vadászhatóvá).

Az irányelv a madarak tömeges, vagy válogatás nélküli befogásának, elejtésének, lokális kipusztításának az eszközeit, eljárásait, módszereit tiltja, ezek részletes felsorolását a IV. melléklet tartalmazza.

A tagállamok kötelezettsége, hogy a területükön természetesen elő nem forduló, vadon élő madárfajok betelepítése esetén, azok a helyi természetes élővilágot ne károsítsák.

Az irányelv tagállami feladatként nevesíti a madárfajok állományának védelméhez, kezeléséhez, hasznosításához szükséges kutatási tevékenység ösztönzését, kiemelten kezelve az V. melléklet szerinti kutatásokat.

Az irányelv alapján hozott tagállami intézkedések nem eredményezhetik az adott faj védelmi helyzetének a romlását, ugyanakkor az irányelvi rendelkezéseknél szigorúbb szabályok meghozatala engedélyezett.

A madárvédelmi irányelv jogharmonizációját elsősorban a hazai természetvédelmi szabályozás biztosítja (a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény, valamint végrehajtási rendeleti), de a vadászható fajok tekintetében a hazai vadászati szabályozásra is utalni kell).

Az EU Bizottság oldala a madárvédelmi irányelvről:

http://ec.europa.eu/environment/nature/legislation/birdsdirective/index_en.htm

A madárvédelmi irányelv és mellékletei

angolul: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32009L0147>

magyarul: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:32009L0147&from=EN>

Madárvédelmi Irányelv

kategória	jogi hivatkozás
I. függelék	Madárvédelmi Irányelvi I. függelék http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:32009L0147&from=EN
II. függelék	Madárvédelmi Irányelvi II. függelék http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:32009L0147&from=EN
I. függelék alfaj	Madárvédelmi Irányelvi I. függelék alfaj ami Magyarországon nem fordul elő http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:32009L0147&from=EN
II. függelék HU	Madárvédelmi Irányelvi II. függelék tagországonként a 7. cikk (3) bekezdése alapján vadászatra engedélyezhető fajok Magyarország http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:32009L0147&from=EN
-	nincs egyik listán sem

Nemzetközi egyezmények

Berni egyezmény

Az egyik első, nagy, regionális egyezményt Európában fogadták el 1979-ben, Bernben, az európai, vadon élő élővilág és a természetes élőhelyek védelméről (Convention on the Conservation of European Wildlife and Natural Habitats - Bern Convention). 1982 óta hatályos, miután az egyezményben előírtak szerint, az első 5 állam ratifikálta - melyek közül négynek az Európa Tanács tagjának kellett lennie. Ebből látható, hogy létrejöttében fontos szerepet játszott az Európa Tanács, amely azóta is gazdája az egyezménynek és a nemzetközi titkárságnak is helyet ad Strasbourgban.

Célkitűzés

Az Egyezmény alapvető célkitűzése a vadon élő állat- és növényfajok és élőhelyeik védelme, különös figyelemmel a veszélyeztetett fajokra (beleértve a vonuló fajokat is) és élőhelyekre, valamint ezek védelme érdekében az országok közötti együttműködés elősegítése.

Konkrét kötelezettségek

A 4. cikkely előírja, hogy az egyezményben részes államoknak meg kell tenniük a "megfelelő és szükséges" intézkedéseket az állat- és növényvilág élőhelyeinek védelmére, különösen azon fajok esetében, amelyeket az egyezmény I. és II. függeléke felsorol.

Az I. függelék tartalmazza a fokozottan védett növényeket, a II. a fokozottan védett állatokat, a III. lista a védett állatokat. Az I. és II. függeléken szereplő fajok egyezmény szerinti védelmi szintje azonos a hazai természetvédelmi jogszabályok szerinti védett és fokozottan védett kategóriákkal. A III. függeléken az előzőektől eltérően halászható és vadászható fajok is szerepelnek. Az egyezmény értelmében ugyanis védelemnek minősül az is, ha valamely faj "hasznosítása" törvényes korlátozásokkal történik. Az itt szereplő fajok esetében - de a természetvédelmi hatóságok engedélye alapján a II. függelék fajainál is - be kell tartani azokat a korlátozásokat, amelyeket a IV. függelék tartalmaz, azaz nem használhatók az ott felsorolt befogási, halászati, vadászati módszerek. Ezen kívül csak - az országok által előírt - időszakban történhet e fajok hasznosítása, és ideiglenes vagy helyi tilalmakat is is be kell vezetni annak érdekében, hogy a megfelelő állományok fennmaradása biztosítható legyen. Több száz faj szerepel ezeken a listákon az edényes növények és a gerinces állatok köréből, de több mint félszáz ízeltlábú és puhatestű is.

A IV. függelék egyértelműen tiltja a mérgek, mérgező vagy bénító csalétek, robbanóanyagok, mesterséges fényforrások használatát befogáshoz, elejtéshez (Magyarország eltérést jelentett be kábító lövedék és kábító csalétek használatára, nálunk ezek alkalmazhatók szarvasfélék befogására), a hurkozást, megvakított vagy megcsonkított, élő csaliállatok használatát, a félautomata vagy automata fegyvereket (Magyarország kivételként jelentette be a félautomata - ötlövetű - fegyvert), a légi- vagy mozgó motoros járműről történő vadászatot, ill. éjszakai képátalakító- vagy nagyítókészülékek használatát. Ezentúl tiltott még az emlősöknél a nem szelektív csapdázás, a kifüstölés, gázosítás (kotorékok, földalatti járatok esetében volt ez Európa-szerte elterjedt módszer), míg a madaraknál bármiféle csapdázás és a lépvessző használata. A halak esetében is tilos a mesterséges fényforrás használata, valamint a váltakozó áramú elektromos halászgép.

Természetesen ez az egyezmény is kitér az európai élővilág védelmét szolgáló kutatási, tájékoztatási és egyéb területeken való együttműködés elősegítésére. Ösztönzi az Európában a kipsztulás szélére került fajok visszatelepítését, előzetes tanulmányok és más országok tapasztalatainak figyelembevétele alapján. Új - ebben az egyezményben jelenik meg először - a nem (ős)honos fajok

betelepülésének, telepítésének szigorú ellenőrzésére vonatkozó rendelkezés. Rögzíti azt is az egyezmény, hogy a részes felek az alapelőírásoknál szigorúbb intézkedéseket is hozhatnak (ilyen hazánk vonatkozásában a hiúz fokozott védelme, ami az egyezménynek "csak" a III. függelékében szerepel).

A nemzetközi szervezet

Az Egyezmény Állandó Bizottsága évente ülésezik, megvitatta az európai élővilág védelméhez szükséges lépéseket, illetve szükség szerint módosítja a mellékleteket.

A Részes Feleknek kétévenként részletes jelentést kell készíteniük az egyezmény mellékleteiben szereplő fajokkal és (vadászati, halászati stb.) módszerekkel, az élőhelyek védelmével kapcsolatban tett kivételekről. Az Állandó Bizottság 1993. évi 13. ülésén elhatározott általános jelentést négyévenként kell benyújtani: az egyezmény végrehajtására vonatkozó hazai jogszabályokról, az élőhelyvédelem megvalósulásáról, az egyezmény mellékleteiben felsoroltak közül az ország területén előforduló fajokról és azok helyzetéről, a jelentősebb védelmi programokról, a fontosabb kiadványokról (pl. vörös könyv) stb.

A jogi eszköz hazai elfogadása és végrehajtása

Az egyezményhez Magyarország 1989-ben csatlakozott, melynek közzétételére 1990-ben került sor (KTM, 1990). Minden Részes Fél fenntartásokkal élhetett az aláírásakor vagy a ratifikáláskor az I-IV. függelékkel kapcsolatban: Magyarország ilyen fenntartást egyrészt azokkal a fajokkal kapcsolatban jelentett be, amelyek a hazai körülmények között nem szorultak a mellékletek szerinti védelemre (pl. a hörcsög), másrészt olyan eljárásra vonatkozóan, amelyek tiltása hazánkban nem volt indokolt. A Magyarország által bejelentett kivételekről - amelyeket a csatlakozási okirattal együtt letétbe helyezett "fenntartási" jegyzék is tartalmazott - KTM tájékoztató jelent meg (Magyar Közlöny, 1991, 14., 454-455). Ez a lista elsősorban az egyezmény mellékleteiben felsorolt, de Magyarországon akkoriban még nem védett fajok megnevezéseit tartalmazza. Mivel az elmúlt időszakban ezek a fajok, a hörcsög kivételével, megfelelő jogi oltalomba részesültek, a fenntartási jegyzék felülvizsgálata időszerű.

Magyarország számára konkrét feladatot jelent a rákosi vipera (*Vipera ursinii rakosiensis*) élőhelyei védelmére vonatkozó 23. számú (1991. január 11.) ajánlás.

Forrás: <http://www.termeszetvedelem.hu/berni-egyezmeny>

Az egyezmény honlapja: http://www.coe.int/t/dg4/cultureheritage/nature/bern/default_en.asp

Ezek alapján honlapunkon a következő kategóriákat különböztetjük meg:

Berni egyezmény

kategória	jogi hivatkozás
II. függelék	Berni egyezmény II. függelék a fokozottan védett állatfajokról http://conventions.coe.int/Treaty/FR/Treaties/Html/104-2.htm
III. függelék	Berni egyezmény III. függelék a védett állatfajokról http://conventions.coe.int/Treaty/FR/Treaties/Html/104-3.htm
-	nincs egyik listán sem

Bonni egyezmény

Az 1979-ben létrejött Bonni Egyezmény a vándorló fajok összehangolt, nemzetközi védelmét szolgáló keretmegállapodás, melyhez hazánk 1983-ban csatlakozott. Az egyezmény - más nemzetközi egyezményekhez hasonlóan - függelékek segítségével működik. Az I. függelék a veszélyeztetett, ezáltal fokozott védelmet igénylő vándorló állatfajokat tartalmazza, míg a II. függelékben az ún. kedvezőtlen védelmi helyzetű fajok szerepelnek, melyek védelmére a vándorlás útvonalába eső országok közös megállapodásokat hivatottak kötni. Ilyenek a EUROBATS, az európai denevérfajok populációinak megőrzéséről szóló megállapodás és az afrikai-eurázsiai vándorló vízimadarak védelméről szóló megállapodás (AEWA) - melyekhez Magyarország is csatlakozott.

Konkrét kötelezettségek

A Résztes Felek konkrét feladatai a következők:

- Az I. Függelékben felsorolt vándorló fajok jogi védelmét minden tagországnak biztosítani kell;
- A II. Függelékben felsorolt vándorló fajok védelme és gondozása érdekében megállapodások megkötésére kell törekedni;
- Az I. Függelékben felsorolt fajok kipusztulásának megakadályozása érdekében a fontos élőhelyeket meg kell őrizni, ahol pedig megoldható, ezen élőhelyeket helyre kell állítani;
- Az I. Függelékben felsorolt fajok vándorlását jelentősen gátló tevékenységek vagy akadályok káros hatását a megfelelő módon meg kell előzni, kiküszöbölni, ellensúlyozni vagy a minimálisra csökkenteni;
- Törekedni kell az I. Függelékben felsorolt fajokat veszélyeztető, vagy valószínűleg veszélyeztető tényezőknek a lehetőség és a célszerűség mértékéig való csökkentésére vagy szabályozására, beleértve a nem őshonos fajok betelepítésének vagy betelepítésének szigorú ellenőrzését, vagy a már betelepített/betelepült fajok ellenőrzését, esetleg felszámolását;
- A Titkárságot tájékoztatni kell az I. Függelékben felsorolt fajok befogásával kapcsolatos bármilyen kivétel alkalmazásáról.

Az Egyezmény nem tartalmaz olyan sajátos rendelkezéseket, amelyek valamely országra vagy ország-csoportra nézve az általánostól eltérő feladatokat jelentenének.

A nemzetközi szervezet

Az Egyezmény legfőbb döntéshozó testülete a Résztes Felek Konferenciája, amely 3 évente ülészik. Az ülések között az Egyezmény végrehajtásának koordinálásával, ügyviteli feladatainak ellátásával - a UNEP keretében működő - Titkárság foglalkozik. A Résztes Felek Konferenciája előtt 90 nappal minden tagországnak be kell nyújtania nemzeti jelentését.

Az Egyezmény Tudományos Tanácsának feladata a szakmai iránymutatás megadása a Résztes Felek Konferenciája, a Titkárság és bármely Fél számára, kutatási, különleges védelmi és kezelési intézkedésekre vonatkozó ajánlások készítése az egyes fajok I. vagy II. Függelékbe való felvételére, valamint az Egyezmény végrehajtása során felmerülő problémák megoldására.

A jogi eszköz hazai elfogadása

A csatlakozási okiratot Magyarország 1983. július 12-én helyezte letétbe. Az Egyezményt az 1986. évi 6. számú törvényerejű rendelettel hirdették ki.

A konkrét kötelezettségek hazai végrehajtása

Az Egyezményben meghatározott konkrét feladatok végrehajtását elsősorban az alábbi hazai jogi eszközök elfogadása, illetve kutatási, jogalkotási, megőrzési tevékenységek jelentik:

- Az Egyezmény hatálya alá tartozó fajok jogi védelmét a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény, és a védett és fokozottan védett növény- és állatfajokról, a fokozottan védett barlangok köréről, valamint az Európai Közösségben természetvédelmi szempontból jelentős növény- és állatfajok közzétételéről szóló 13/2001. KöM rendelet biztosítja.
- Számos - az Egyezményben felsorolt faj - esetében elkészültek a fajmegőrzési tervek. Ilyenek a a fehér gólya, kis lilik, a kék vércse, a túzok és a széki lile.
- Magyarországon több kutatás folyik a védett madárfajok vonulásának, ökológiai vizsgálatának témakörében (pl. a Nyugat-magyarországi Egyetem által végzett magyar vadlúdkutatási projekt, illetve a Nyíregyházi Főiskolának a parti fecskék állományát veszélyeztető hatásokra vonatkozó vizsgálata).
- A szélörvények elhelyezésének táj- és természetvédelmi szempontjairól szóló útmutatóba beépítésre került a Bonni Egyezmény határozata - miszerint a szélörvények engedélyezésénél figyelembe kell venni azoknak a vándorló állatokat esetlegesen károsító hatásait. 2014-ben pedig egy újabb útmutató készült a természetvédelmi hatóságok részére, amely a szélörvények kerecsensólyomra kifejtett hatásait elemzi.
- A túzokvédelmi munkacsoport szakmai koordinálása alatt elkészültek a nemzeti park igazgatóságok túzokéllőhelyeinek stratégiai tervei, valamint a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület (Hevesi- és Borsodi-sík és Bihar) túzokvédelmi programjai.
- 1989-től kezdődően zajlik a Túzokvédelmi Program végrehajtása, amely magában foglalja a túzokkímélő agrotechnika és vetésszerkezet alkalmazását, a fészkek felderítését és védőzónájuk kialakítását, a fészkek mentését, tojások mesterséges keltetését és a kelés előtt vadon élő tojók alá történő visszahelyezését, a Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság által létrehozott dévaványai túzokvédelmi mintaterület működtetését, valamint az Érzékeny Természeti Terület (ÉTT) rendszer létrehozását.
- A Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület együttműködik a "Birdlife International" szervezet titkárságával az európai túzokvédelmi stratégia kialakításában és a mezőgazdasági politika befolyásolásában.
- Évek óta folyik a Réthisas Védelmi Program, amely kiterjed többek között a szigetelőpapucskoknak a középfeszültségű szabad légvezetékek tartóoszlopaire történő kihelyezésére (az áramütések kiküszöbölésére) és a fészkelőterületen a fészkelési időszakban végzett erdőgazdálkodási tevékenységek elhalasztására.
- A madarak és a denevérek állományaira súlyos veszélyeztető tényezőt jelentő elektromos szabadvezetékek madárbaráttá alakítását célzó Akadálymentes Égbolt megállapodást 2008-ban írta alá a természetvédelemért felelős tárca, a hazai áramszolgáltató vállalatok és a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület (majd később további szervezetek és cégek is csatlakoztak). A megállapodás végrehajtása során módosítottuk a természet védelméről szóló törvényt, annak érdekében, hogy az új és teljesen felújított vezetékaszakaszok már mindenképpen madárbarátok legyenek, a madarakra nem veszélyes oszlopfej-típusok készültek, és számos olyan projektet

hajtottak végre állami és civil természetvédelmi szervezetek az áramszolgáltatókkal együttműködésben, amelyek a veszélyes vezetékszakaszokat alakították át madárbarát módon.

- 2008. november 1-jén lépett hatályba a vándorló vadon élő állatokról szóló Bonni Egyezmény keretében létrehozott megállapodás a vonuló ragadozómadár-fajok védelméről. A megállapodás célja a vonuló ragadozómadár- és bagolyfajok védelmének biztosítása nemzetközi együttműködésben Eurázsia és Afrika területén. Magyarország a megállapodást létrehozó konferencia résztvevőjeként annak első aláírói közé tartozott. A megállapodás szakmai támogatására 2012-ben egy szakértői munkacsoport jött létre (Technical Advisory Group), szigorúan meghatározott regionális (kontinentális szintű) képviseleti szabályokkal. A természetvédelemért felelős tárca alapján egy hazai szakértő nyerte el a három európai képviselői hely egyikét, ami komoly nemzetközi elismerés volt Magyarország számára. A megállapodás keretében a ragadozómadár-fajokat veszélyeztető tényezők elleni összehangolt nemzetközi fellépésről egyeztetnek, ennek keretében például egy külön akciócsoport (jelentős magyar részvétellel) elkészítette a kerecsensólyom új nemzetközi fajmegőrzési tervét.

A kerecsensólyom, a kék vércse és a szalakóta nemzetközi védelmét tovább erősítettük. A magyar EU-elnökség idején javasoltuk, hogy a kerecsensólyom és a kék vércse kerüljenek fel a vándorló állatfajok védelméről szóló egyezmény I. függelékére. Ezt 2014-ben követte következő javaslatunk, mely a szalakóta felvételét célozta. A javaslatokat mind az Európai Unió, mind pedig az egyezmény valamennyi, ma már több mint 120 országból álló tábora egyhangúlag elfogadta. Ezáltal e fajokat valamennyi országban, ahol élnek, teljes védelemben kell részesíteni.

Az Egyezmény II. függelékén felsorolt fajok csoportjaira a közös vándorlási útvonalba eső országok megállapodásokat köthetnek egy-egy állatcsoport közös, összehangolt védelmének érdekében. Az Egyezményt kiegészítő megállapodások közül Magyarország kettőhöz csatlakozott: az európai denevérfajok populációinak megőrzéséről szóló megállapodáshoz, illetve az afrikai-eurázsiai vándorló vízimadarak védelméről szóló megállapodáshoz. Ezeket Magyarországon jogszabályban is kihirdették.

A megállapodások szintje alatt, az Egyezmény keretében ún. egyetértési memorandumok is létrejöttek, melyek egy-egy faj védelmét szolgálják, a tapasztalatok megosztása és az ezek alapján történő közös akció- és területkezelési tervek kidolgozása révén.

Forrás: <http://www.termeszetvedelem.hu/bonni-egyezmeny>

A bonni egyezmény honlapja: <http://www.cms.int/>

Az AEWA honlapja: <http://www.unep-awea.org/>

a megállapodás szövege magyarul: http://www.unep-awea.org/sites/default/files/basic_page_documents/hungarian.pdf

A magyar jogszabály:

1986. évi 6. törvényerejű rendelet a Bonnban, az 1979. évi június hó 23. napján kelt, a vándorló vadon élő állatfajok védelméről szóló egyezmény kihirdetéséről

http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=8132.11174

2003. évi XXXIII. törvény az afrikai-eurázsiai vándorló vízimadarak védelméről szóló, Hágában, 1995. június 16-án aláírt nemzetközi megállapodás kihirdetéséről

http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=74676.249797

Ezek alapján honlapunkon a következő kategóriákat különböztetjük meg:

Bonni egyezmény (CMS)

kategória	jogi hivatkozás
I. függelék	Egyezmény a vándorló vadon élő állatfajok védelméről I. függelék Veszélyeztetett vándorló fajok http://www.cms.int/en/species
II. függelék	Egyezmény a vándorló vadon élő állatfajok védelméről II. függelék a megállapodások tárgyát képező vándorló fajok http://www.cms.int/en/species
I/II. függelék	Egyezmény a vándorló vadon élő állatfajok védelméről I. és II. függeléken is szereplő fajok http://www.cms.int/en/species
AEWA	Nemzetközi megállapodás az afrikai-eurázsiai vándorló vízimadarak védelméről 2. melléklet : http://www.unep- aewa.org/sites/default/files/basic_page_documents/hungarian.pdf

A Vörös Lista

A **kihalással fenyegetett fajok vörös listája** (*Red List of Threatened Species*), vagy egyszerűen **Vörös lista**, az élőlények természetvédelmi státuszának legismertebb, legnagyobb múltú és legátfogóbb globális leltára, melyet a Természetvédelmi Világszövetség (*IUCN*) hozott létre 1948-ban.

A madarak esetében az MME nemzetközi szervezete a BirdLife International a kijelölt koordináló és döntő szervezet. A globális lista mellett regionális és nemzeti vörös listák is léteznek. A madarak esetében az első európai és európai uniós vörös lista létrehozására 2015-ben került sor összegegyeztetve az Európai Unió Madárvédelmi Irányelv szerinti jelentésével.

Az IUCN Vörös Lista oldala: <http://www.iucnredlist.org/>

A kategóriák részletes leírása: <http://www.iucnredlist.org/technical-documents/categories-and-criteria/2001-categories-criteria#categories>

Ezek alapján honlapunkon a következő kategóriákat különböztetjük meg minhárom listára (globális, Európai EU):

Vörös lista (Globális)

Vörös lista (Európa)

Vörös Lista (EU)

kategória	hivatkozás
EX – Kihalt (Extinct)	http://www.iucnredlist.org/technical-documents/categories-and-criteria/2001-categories-criteria#categories
EW - Vadon kihalt (Extinct in the Wild)	
CR – Súlyosan veszélyeztetett (Critically Endangered)	
EN – Veszélyeztetett (Endangered)	
VU – Sebezhető (Vulnerable)	
NT – Mérsékelten fenyegetett (Near threatened)	
DD – Adathiányos (Data Deficient)	
NE – Felmértelen (Not Evaluated)	

A kategóriák leírása:

EX – Kihalt (Extinct): Adott taxon kipusztult, ha utolsó egyede is biztosan elpusztult (valamennyi korábbi lelőhelye fizikailag megsemmisült); vagy az összes régi lelőhelyre, s a további, feltételezett lelőhelyekre kiterjedő alapos és rendszeres kutatások során egyetlen egyedét sem sikerült kimutatni az elmúlt 50 évben.

EW - Vadon kihalt (Extinct in the Wild): Adott taxon a természetben kipusztult, ha kizárólag természetben él, vagy a valamikori elterjedési területétől távoli telepített populációja(i) van(nak); és az összes régi lelőhelyre, s a további, feltételezett lelőhelyekre kiterjedő alapos és rendszeres kutatások során egyetlen egyedét sem sikerült kimutatni az elmúlt 50 évben.

CR – Súlyosan veszélyeztetett (Critically Endangered): Adott taxon kipusztulással veszélyeztetett, ha természetes környezetében a kihalás veszélyének különösen nagy valószínűséggel kitett.

EN – Veszélyeztetett (Endangered): Adott taxon veszélyeztetett, ha természetes környezetében a kihalás veszélyének nagy valószínűséggel kitett.

VU – Sebezhető (Vulnerable): Adott taxon sebezhető, ha természetes környezetében a kihalás veszélyének alacsonyabb valószínűséggel kitett.

NT – Mérsékelt fenyegetett (Near threatened): Adott taxon veszélyeztettség közeli, ha jelenleg nem sorolható be egyik fenti veszélyeztetettségi kategóriába sem, de az aktuális állapot alapján valószínűsíthető, hogy a közeli jövőben legalább a sebezhető kategória kritériumainak meg fog felelni.

DD – Adathiányos (Data Deficient): Adott taxon adathiányos, ha aktuális elterjedéséről vagy populációjának státuszáról sem közvetlen, sem közvetett adatok nem állnak rendelkezésre, s emiatt nem állapítható meg veszélyeztettségének foka. Azon taxonokat, amelyek hazai kikutatottsága nem tökéletes, de biztosan nem sorolhatók a fenti veszélyeztetettségi kategóriákba, nem vettük fel az adathiányos fajok közé

A kritériumok részletes leírása angolul: <http://www.iucnredlist.org/technical-documents/categories-and-criteria/2001-categories-criteria#categories>